

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ กับปัญหา บางประการในการคุ้มครองลิขสิทธิ์การเรียนการสอน

ตรีชิต เมธรัตน์โชติ*

บทคัดย่อ

การสอนของครูหรืออาจารย์ผู้สอน พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ไม่ได้ให้ความคุ้มครองไว้ในกรณีที่มีการบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ไว้ในขณะทำการสอน ผู้บันทึกอาจนำไปจำหน่าย หรืออาจก่อให้เกิดประโยชน์ในทางธุรกิจรูปแบบอื่น ๆ ได้ หากการสอนได้รับความคุ้มครองดังเช่นสิทธิของนักแสดง ผู้สอนคงได้รับความคุ้มครองผลประโยชน์จากการสอน รวมถึงค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและส่งผลให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

คำสำคัญ : ลิขสิทธิ์ การเรียนการสอน สิทธินักแสดง

Abstract

The Copyrights Act, ๑๙๙๔ is unproductive for lecturers, especially teaching for voice and video recording while they are teaching in the class room. Seemed to be unprotected If could protect efficiently their rights, there would be two benefits: ๑) lecturers can get copy rights benefit from their own intellectual properties and or earn higher income as “Performers Right” ๒) teaching styles would be substantially developed more and more due to better legal promotion be implemented by an amendment of the said Act according to the author’s view.

Keywords : Copyrights, Learning and Teaching, Performers Rights

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทนำ

การเรียนการสอนในปัจจุบันมีวิธีการที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้เรียนที่ไม่มีเวลาไปเรียนได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด จึงเกิดธุรกิจการบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ในขณะที่ครูหรืออาจารย์สอนเพื่อจำหน่าย หรือแม้กระทั่งธุรกิจการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ที่เปิดให้เฉพาะผู้ที่เสียค่าธรรมเนียม ได้ฟังหรือชมด้วยตัวเองได้ที่บ้านผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งการบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์เพื่อประกอบธุรกิจดังกล่าวนั้นได้รับความยินยอมจากครูหรืออาจารย์ผู้สอน แต่ในกรณีที่มีผู้ลักลอบบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ขณะที่มีการเรียนการสอนแล้วนำไปจำหน่าย จะกระทบกระเทือนถึงสิทธิต่างๆ ของครูหรืออาจารย์ผู้สอนหรือไม่ และมีกฎหมายให้ความคุ้มครองการสอนมากน้อยเพียงใด บทความนี้ ผู้เขียนได้เปรียบเทียบการสอนของครูหรืออาจารย์ กับสิทธิของนักแสดงที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ เพื่อให้เห็นผลประโยชน์ที่จะได้รับ หากการสอนนั้นได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

การเรียนการสอนที่มีครูหรืออาจารย์เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ ไม่ได้มีเพียงแคในโรงเรียนหรือสถานศึกษาทั่วไปเท่านั้น ในปัจจุบันยังมีสถาบัน

การศึกษาอื่นๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น สถาบันกวดวิชาต่าง ๆ ซึ่งเป็นอีกทางเลือกของนักเรียนนักศึกษาที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม ไม่ว่าจะเพื่อความเข้าใจในบทเรียนหรือ ทราบถึงเทคนิคที่ช่วยให้คิดเร็วขึ้นหรือเพื่อเตรียมตัวให้ผ่านการสอบเข้ามหาวิทยาลัย เป็นต้น

ไม่ว่าสถานศึกษา หรือสถาบันกวดวิชาการสอนของผู้สอนต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัวที่สั่งสมมาด้วยความวิริยะอุตสาหะ ในการศึกษา ทฤษฎีและการปฏิบัติ ด้วยการเรียนรู้และฝึกฝนมาอย่างช้านาน ถือได้ว่าการสอนนั้นเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนมาเป็นเวลานาน จะมีวิธีการสอนที่ดี ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาได้ง่าย จึงเป็นทักษะเฉพาะตัวของผู้สอนแต่ละท่าน ครูหรืออาจารย์ที่ทำหน้าที่ในการสอนจึงควรค่าที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และให้ความคุ้มครองที่เป็นธรรม

ประเด็นปัญหาที่ผู้เขียนหยิบยกมาคือการบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ของผู้สอน ยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองโดยเฉพาะ เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ไม่ได้มีบัญญัติคุ้มครองการสอนสด หรือการพูด การถ่ายทอดวิชาความรู้ในชั้นเรียน ของครูหรืออาจารย์ไว้เป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตามบทบัญญัติในมาตรา ๑๕^๑

^๑ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ “มาตรา ๑๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๔ เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่ผู้เดียวดังต่อไปนี้

(๑) ทำซ้ำหรือดัดแปลง

(๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชน

(๓) ให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศน์วัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง

(๔) ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น

(๕) อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม (๑) (๒) หรือ (๓) โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดหรือไม่ก็ได้ แต่เงื่อนไขดังกล่าวจะกำหนด

ในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรมไม่ได้...”

แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ หากครูหรืออาจารย์ ได้มีการจัดทำสื่อการสอนในรูปแบบของงานเขียนหรือวรรณกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง รวมทั้งโปรแกรมคอมพิวเตอร์แล้ว ย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ โดยได้กำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการได้ กล่าวคือ ครูหรืออาจารย์ผู้สอน อาจมีสิทธิทำซ้ำ หรือดัดแปลง เผยแพร่สื่อการสอน ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนาในกรณีที่เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ หรือสิ่งบันทึกเสียงของตนได้เพียงผู้เดียว หรือจะอนุญาตให้ผู้อื่นทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่สื่อการสอนก็ได้

โดยส่วนใหญ่แล้วการบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ ก็เพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยนักเรียนหรือนักศึกษาจะใช้ทบทวนเนื้อหาการสอนโดยการเปิดฟังหรือดูซ้ำหลาย ๆ ครั้ง แม้การลักลอบบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์จะเป็นการละเมิด แต่เมื่อพิจารณาจากข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ มาตรา ๓๒^๒ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ที่กำหนดให้การกระทำแก่งานที่ได้รับความคุ้มครอง หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิ์อันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์

^๒ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ “มาตรา ๓๒ การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิ์อันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

ภายใต้บังคับข้อยกเว้นในวรรคหนึ่ง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามวรรคหนึ่ง มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้

- (๑) วิจัยหรือศึกษางานนั้น อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (๒) ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัวหรือญาติสนิท...

เกินสมควร หรือถ้าเป็นการวิจัยหรือศึกษางานนั้น อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร หรือการใช้เพื่อประโยชน์ของตัวเอง หรือเพื่อประโยชน์ของตนเอง และบุคคลอื่นในครอบครัวหรือญาติสนิท มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

การบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ขณะที่มีการเรียนการสอน สามารถทำประโยชน์ในทางธุรกิจได้อย่างมากมาย เช่นในสถาบันกวดวิชาแบบออนไลน์ จะเปิดให้บริการเฉพาะสมาชิกที่เสียค่าธรรมเนียมการสมัครรับชมหรือฟัง หรือจัดจำหน่ายสิ่งบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ที่ทางสถาบันนั้นทำการบันทึกไว้ แม้แต่การลักลอบบันทึกเสียงครูหรืออาจารย์ผู้สอนไว้ แล้วนำมาจำหน่ายให้กับ ผู้ที่ไม่มีเวลามาเรียนด้วยตัวเอง ก่อให้เกิดเป็นรายได้ขึ้นมา ซึ่งหากการสอนได้รับความคุ้มครอง ก็จะก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้สอน ที่จะแสวงหาผลประโยชน์จากการสอนของตน สิทธิในการดำเนินคดีตามกฎหมายหากมีการละเมิด สิทธิในการโอนลิขสิทธิ์ ให้แก่บุคคลอื่น นำไปสู่ผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้อย่างเต็มที่

ในบางสถานศึกษา การเรียนผ่านการบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์เป็นเรื่องปกติ ดังนั้นการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และวีดิทัศน์ การสอนของผู้สอน

คงมิใช่เรื่องผิดปกติวิสัยแต่อย่างใด ตัวอย่างเช่น ในมหาวิทยาลัยที่รับนักศึกษาไม่จำกัดจำนวนหรือ มหาวิทยาลัยเปิดจะใช้วิธีการเรียนผ่านการบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ สถาบันและสัญญาจ้างอาจารย์ผู้สอน แต่ในบาง สถานศึกษา และสถาบันกวดวิชา การจดบันทึก การสอนของผู้สอนลงบนกระดาษ หรือบันทึกใน คอมพิวเตอร์ ถือเป็นปกติวิสัยในการเรียนการสอน แต่การบันทึกเสียงด้วยเครื่องอัดเสียงหรือวีดิทัศน์ ไม่ถือว่าเป็นปกติวิสัยในการเรียนการสอน

อย่างไรก็ตาม การบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์นั้นควรได้รับอนุญาตจากผู้สอนก่อน ถ้าผู้สอน ไม่อนุญาตไม่ควรทำการบันทึก แม้การลักลอบ บันทึกไม่เข้าข่ายความผิดตามข้อกำหนดของ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ก็ตาม แต่โดย สามัญสำนึก ควรได้รับอนุญาตจากผู้สอนก่อนจึงจะ เป็นเรื่องสมควร ในบางสถานศึกษา การลักลอบ บันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์การสอน ผู้บันทึกมีความผิด ตามข้อกำหนดที่สถานศึกษานั้น ๆ กำหนดไว้ แต่หาก การสอนได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์แล้ว การลักลอบบันทึกภาพหรือวีดิทัศน์ ก็เข้าข่ายเป็นการละเมิดงานอันมีลิขสิทธิ์ได้

บางสถานศึกษาและหน่วยงานในสถาน ศึกษาบางแห่งซึ่งมีการชักชวนให้ครูหรืออาจารย์ ให้มีการบันทึกวีดิทัศน์การสอนเพื่อเผยแพร่ให้กับ

ผู้เรียน หรือผู้สนใจและนำขึ้นเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตให้ผู้สนใจเข้ามาเรียนหรือทำการบันทึกไปได้ อีกด้วย อาจถือได้ว่าเป็นการทำให้ผลงานการสอน ของครูหรืออาจารย์ผู้นั้นเป็นสาธารณะ (Public Domain)^๙ จะไม่ได้รับการคุ้มครองตามพระราช- บัญญัติลิขสิทธิ์แต่อย่างใด เว้นแต่จะมีการระบุไว้ ชัดเจนว่าเป็นผลงานที่มีการคุ้มครองลิขสิทธิ์และมีการป้องกันการทำสำเนาหรือนำไปใช้ไว้พอสมควร

เมื่อเปรียบเทียบครูหรืออาจารย์ผู้สอนกับ นักแสดง ตามความหมายในบทบัญญัติมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ “นักแสดง” หมายความว่า “ผู้แสดง นักดนตรี นักร้อง นักรำ และผู้แสดงท่าทาง ร้อง กล่าว พากย์ แสดงตาม บทหรือลักษณะอื่นใด” บุคคลเหล่านี้จะได้รับความ คุ้มครองว่าด้วยสิทธิของนักแสดง ซึ่งเป็นสิทธิ ในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการที่ศิลปินประเภทใด ประเภทหนึ่งได้ใช้ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะจากพรสวรรค์ รวมทั้งความพยายามใน การฝึกฝน เพื่อทำการแสดงต่อสาธารณชนใน ลักษณะต่างๆ เช่น การร้องเพลง การเล่นดนตรี การแสดงละคร เป็นต้น “สิทธิของนักแสดง” หมายถึงสิทธิตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ กำหนดไว้เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ อันมี ที่มาจากการแสดงในสาขาต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การแสดงที่ได้รับความคุ้มครองตามความหมาย ของสิทธินักแสดงนี้ ต้องเป็นการแสดงสดเท่านั้น

^๙ (Public Domain) หมายถึง ผลงานที่ไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ เช่น ผลงานที่เคยมีลิขสิทธิ์ แต่ได้หมดอายุ การคุ้มครองไปแล้ว หรือผลงานที่ผู้สร้างสรรค์ไม่ต้องการให้เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยนำออกเผยแพร่สู่สาธารณะให้เข้าใจว่าเช่นนั้น โดยปริยาย หรือระบุไว้อย่างชัดเจน

^{๑๐} พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ “มาตรา ๔ “นักแสดง” หมายความว่า ผู้แสดง นักดนตรี นักร้อง นักเต้น นักรำ และผู้ซึ่ง แสดงท่าทาง ร้อง กล่าว พากย์ แสดงตามบทหรือในลักษณะอื่นใด”

ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักการอนุสัญญาโรม ค.ศ. ๑๙๖๑ หรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยการคุ้มครอง ลิขสิทธิ์ของนักแสดง ผู้อำนวยการผลิตสิ่งบันทึกเสียง และผู้ดำเนินการแพร่เสียงแพร่ภาพ ฉบับลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๖๑ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการ กำหนดให้สิทธินักแสดง เพื่อปกป้องมิให้บุคคลอื่น มาทำการบันทึกการแสดง โดยไม่ได้รับอนุญาตจาก นักแสดงก่อน แต่การแสดงต่าง ๆ อาจประกอบ ด้วยนักแสดงคนเดียว หรือหลายคน ไม่ว่าจะนักแสดง นั้นจะเป็นมืออาชีพ หรือนักแสดงสมัครเล่น และจะมีทักษะในการแสดงหรือไม่ เพียงใดก็ตาม ทั้งนี้ การแสดงสดนั้นจะแสดงด้วยเครื่องมือใด ๆ ด้วย หรือไม่ก็ได้ แต่มิใช่การแสดงด้วยเครื่องจักรกลใด ๆ หรือแสดงด้วยตัวนักแสดงเองในขณะนั้นเพียง อย่างเดียวเท่านั้น

ทั้งนี้ตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗^๔ ได้ให้สิทธิในการกระทำ อันเกี่ยวกับการแสดง โดยได้กำหนดสิทธิทาง เศรษฐกิจ ของนักแสดงไว้ซึ่งให้สิทธิแก่นักแสดง เพียงผู้เดียวในการกระทำต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการ แสดงของตนโดยตรง เช่นเดียวกับในกรณีที่มาตรา ๑๕ วรรคแรกได้กำหนดสิทธิแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ใน

การกระทำอันเกี่ยวกับการแสดงของตนตามมาตรา ๔๔ ดังนี้ โดยให้นักแสดงมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว แพร่ภาพซึ่งการแสดง อันได้แก่การนำออกสู่ สาธารณชนโดยการเผยแพร่เสียงทางวิทยุ เสียง และภาพทางโทรทัศน์หรือวิธีการอื่น ๆ อันคล้าย คลึงกันหรือสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการเผยแพร่ ต่อสาธารณชนซึ่งการแสดง อันได้แก่การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้วยเสียงและหรือภาพ หรือทำ โดยวิธีอื่น ๆ ให้ปรากฏต่อสาธารณชน แต่นักแสดง ไม่มีสิทธิในการกระทำได้กล่าวจากสิ่งบันทึก การแสดงที่มีการบันทึกไว้แล้ว เพราะสิ่งบันทึก การแสดงมิใช่เป็นสิ่งที่อยู่ในความหมายของการ แสดงสด แต่เป็นวัตถุอันเป็นผลจากการบันทึกภาพ และหรือเสียงการแสดงนั้น ๆ รวมทั้ง การบันทึก การแสดงของตน หากว่ายังไม่มีการบันทึกการ แสดงนั้นไว้โดยได้รับอนุญาตจากนักแสดงและมี สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดง ไม่ว่าจะเป็นการบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือการ บันทึกเสียงและภาพ

สิทธินักแสดงอีกประการคือสิทธิในการได้ รับค่าตอบแทน ตามมาตรา ๔๕^๖ ซึ่งได้กำหนดสิทธิ ในการได้รับค่าตอบแทนจากการที่มีบุคคลใดได้รับ

^๔ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ “มาตรา ๔๔ นักแสดงย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการกระทำอันเกี่ยวกับการแสดงของตน ดังต่อไปนี้

- (๑) แพร่เสียงแพร่ภาพ หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งการแสดง เว้นแต่จะเป็นการแพร่เสียงแพร่ภาพหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนจาก สิ่งบันทึกการแสดงที่มีการบันทึกไว้แล้ว
- (๒) บันทึกการแสดงที่ยังไม่มีการบันทึกไว้แล้ว
- (๓) ทำซ้ำซึ่งสิ่งบันทึกการแสดงที่มีผู้บันทึกไว้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนักแสดงหรือสิ่งบันทึกการแสดงที่ได้รับอนุญาตเพื่อวัตถุประสงค์ อื่น หรือสิ่งบันทึกการแสดงที่เข้าข่ายเว้นการละเมิดสิทธิของนักแสดง...”

^๖ มาตรา ๔๕ ผู้ใดนำสิ่งบันทึกเสียงการแสดงซึ่งได้นำออกเผยแพร่เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าแล้ว หรือนำสำเนาของงานนั้นไปแพร่ เสียงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยตรง ให้ผู้นั้นจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมแก่นักแสดง ในกรณีที่ตกลงค่าตอบแทนไม่ได้ ให้ อธิบดีเป็นผู้มีคำสั่งกำหนดค่าตอบแทน ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงอัตราค่าตอบแทนปกติในธุรกิจประเภทนั้น...”

ประโยชน์จากสิ่งบันเทิงการแสดง อันเป็นการรับรอง ลิขสิทธิ์ของนักแสดงให้ได้รับค่าตอบแทนอย่างสมควรที่จะได้ โดยให้มีการตกลงอัตราค่าตอบแทนระหว่างกันเสียก่อน หากไม่อาจตกลงกันได้ ให้อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญามอบหมายมีอำนาจที่จะมีคำสั่งกำหนดค่าตอบแทน โดยให้คำนึงถึงอัตราค่าตอบแทนปกติในธุรกิจแต่ละประเภท

แต่การสอนไม่ใช่การแสดง และผู้สอนไม่ได้เป็นผู้แสดงในความหมายของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ดังนั้นเมื่อมีการบันทึกเสียงบันทึกภาพ และวีดิทัศน์ ที่ครูหรืออาจารย์กำลังสอนในชั้นเรียน แล้วนำไปเผยแพร่จึงไม่อาจเข้าข่ายได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ แต่อาจได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายอาญา หรือกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งต้องนำมาปรับใช้กับพฤติการณ์ของการกระทำแต่ละกรณี หรือ การใช้ระเบียบ ข้อบังคับ ของแต่ละประเภทของสถานศึกษาม่าบังคับใช้ เนื่องจากยังไม่มี

กฎหมายโดยตรงที่ให้สิทธิของครูหรืออาจารย์หรือผู้สอนมีลิขสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวในการกระทำอันเกี่ยวกับการสอนของตนในการเผยแพร่ บันทึก ทำซ้ำ เช่นดังสิทธิของนักแสดง

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติคุ้มครองการสอนโดยเฉพาะ หากจะนำบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งตามมาตรา ๔^๓ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ โดยนำบทบัญญัติสิทธินักแสดงแห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มาปรับใช้คงไม่ได้ เพราะเมื่อพิจารณาแล้วความหมายของนักแสดงตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้หมายความถึงครูหรืออาจารย์ผู้สอน อีกทั้งลักษณะเฉพาะของนักแสดงกับผู้สอนแตกต่างกัน และการสอนหมายความถึงการถ่ายทอดความรู้ ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้คิด ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะและนำความรู้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งไม่ใช่ความหมายของการแสดงการแสดง^{๓๔} จึงควรมีบทบัญญัติเฉพาะคุ้มครองการสอนเพื่อความเป็นธรรมและ

^๓ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “มาตรา ๔ กฎหมายนั้น ต้องใช้ในบรรดากรณีซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติใด ๆ แห่งกฎหมายตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมาย ของบทบัญญัตินั้น ๆ

เมื่อไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ให้นิฉัยคดีนั้นตาม จารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ถ้าไม่มีจารีตประเพณีเช่นนั้น ให้นิฉัยคดีอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งและถ้าบทกฎหมาย เช่นนั้นก็ไม่มีด้วย ให้นิฉัยคดีตามหลักกฎหมายทั่วไป”

^{๓๔} พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ “มาตรา ๔ นักแสดง หมายความว่า ผู้แสดง นักดนตรี นักร้อง นักเต้น นักรำ และผู้ซึ่งแสดงท่าทาง ร้อง กล่าว พากย์ แสดงตามบทหรือในลักษณะอื่นใด”

^{๓๕} “ศิลปะการแสดง” เป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งระหว่างมนุษย์ ด้วยการใช้อำนาจถ่ายทอดความคิด และศิลปะของการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก” (ลีโอ ตอลสตอย, ๒๕๒๔, น.๓)

ศิลปะการแสดงจึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือที่มนุษย์เราใช้เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของตน เพื่อถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้เข้าใจรับรู้ถึงสิ่งที่ตนต้องการจะแสดงออก การแสดงถือเป็นศิลปะของการสื่อสารที่ปรากฏภาพเป็นรูปธรรม ซึ่งผู้ชมสามารถรับรู้และเข้าใจได้ง่ายโดยไม่ยุ่งยากในการตีความ ส่วนอารมณ์ความรู้สึกแม้จะอยู่ในรูปลักษณะที่เป็นนามธรรมก็จริง แต่ผู้ชมทั่วไป สามารถสัมผัสสัมผัสได้โดยตรงจากผู้แสดง (รองศาสตราจารย์ สดใส พันธุ์โกลม, ความหมายของศิลปะการแสดง, ๒๕๕๕)

ประโยชน์ต่อผู้สอนจะเป็นการดีไม่น้อย อย่างไรก็ตาม ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า ครูหรืออาจารย์ที่ทำการสอนนั้น ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ฝึกฝนจนเกิดเป็นทักษะเฉพาะตัว ไม่ต่างจากนักแสดง จึงควรได้รับความคุ้มครองเพื่อเป็นการตอบแทนอย่างเป็นธรรมเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ใดนำสิ่งบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์นำออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้สอนนั้น หรือนำออกเผยแพร่เพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้า

อีกประการหนึ่ง เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้สอนในสถานศึกษาพัฒนาและผลิตสื่อการสอนออกมาอย่างมีคุณภาพ ทัดเทียมกับสถาบันกวตริษาที่นักเรียนนักศึกษาเฝ้ามองว่า สถาบันกวตริษาที่

ทำการสอนพิเศษหรือติวเข้มให้กับผู้เรียน จะมีครูหรืออาจารย์ที่มีความสามารถสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และมีทักษะการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ จึงมีผู้นิยมมาเรียนและยินดีจ่ายค่าเรียนในราคาสูงเพื่อเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ ตรงข้ามกับครูหรืออาจารย์ในสถานศึกษาบางท่านที่ทำการสอนตามหน้าที่ ไม่สามารถทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และไม่สร้างความประทับใจให้กับผู้เรียน เพราะสิ่งที่เรียนไม่ตรงกับ ความอยากรู้ หรือความต้องการเพื่อสอบเข้าเรียนต่อ การสอนของครูหรืออาจารย์เหล่านั้นก็ไม่มีคนสนใจนำไปเผยแพร่เช่นกัน จึงอาจเป็นแรงจูงใจให้ครูหรืออาจารย์พัฒนาการสอนเมื่อได้รับความคุ้มครองและได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม

บรรณานุกรม

ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ. คำอธิบายลิขสิทธิ์(๒๕๔๕). พิมพ์ครั้งที่ ๔. สำนักพิมพ์นิติธรรม
รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. ลิขสิทธิ์การสอน (๒๕๕๓)